

Interview Jasper en Simme

Na *De dingen die begraven liggen* en *Het nut van Edo Dompelmans* brengen Orkater Nieuwkomers Jasper Stoop en Simme Wouters in het laatste deel van hun drieluik een ode aan de wankele mens. De voorstelling in samenwerking met het Amsterdams Andalusisch Orkest gaat op 13 maart in première in de Schuur in Haarlem.

‘In *De Grote Ricardo* neemt een man ons mee in zijn goochelshow’, vertelt Jasper. ‘In een poging aan zijn problemen te ontsnappen goochelt hij zichzelf de zee in en ontmoet daar een meeuw en een haai. Deze ontmoeting dwingt hem uiteindelijk zichzelf onder ogen te komen.’

Simme: ‘Met *De Grote Ricardo* kruipen we in de verbeelding van een man die gediagnosticeerd wordt met een bipolaire stoornis. Ik heb dat bij mijn zus van dichtbij meegemaakt: het proces van een diagnose krijgen en je daar vervolgens toe moeten verhouden. Ik vind het heel confronterend dat mensen zo iets horen, als een soort vonnis, en daar dan de rest van hun leven iets mee moeten. Hoe kijk je dan naar je zelf? Waar eindigt je persoonlijkheid en waar begint je ziektebeeld?’

Jasper: ‘Ik heb een enorme fascinatie voor de Nederlandsche schrijver Maarten Biesheuvel. Hij was altijd heel open over, wat hij dan noemde, zijn *krankzinnigheid*. Hij had last van depressies, maar was ook enorm creatief, energiek, echt een fantast. Zowel in zijn eigen werk als in interviews is hij daar altijd eerlijk en kwetsbaar over geweest. Hij kon vertellen over de medicijnen die hij nam om rustig te worden, maar ook dat hij Jezus Christus was.’

‘Wij vinden altijd iets interessants en troostrijks in mensen die misschien iets afwijken. En het zijn die mensen die we graag als personages opvoeren in ons werk, de buitenbeentjes, de underdogs, de mensen die snel ondergesneeuwd raken in deze samenleving.’

Simme: ‘In het personage van onze vorige voorstelling had ik ook een beetje van mijn eigen ADHD gestopt. Na afloop vroeg iemand ons of het personage misschien neurodivers was, want hij had zich er zo in herkent. Dat was niet onze bedoeling met de voorstelling, maar ik vond dat wel heel erg mooi.’

‘Dat is ook wel hoe we nu omgaan met dit onderwerp van manische depressie’, vervolgt Jasper. ‘We proberen echt iemands beleving daarvan te verbeelden. Maar dat doen we uiteindelijk vooral omdat deze mensen een perspectief hebben dat ons allemaal aangaat en verrijkt. Waar we allemaal iets van kunnen leren. We moeten allemaal omgaan met de golven van het leven, met goede en slechte dagen, hoge pieken en diepe dalen. Hoe doe je dat? En hoe praat je daarover? Want er zijn ook honderdduizenden gezinnen in Nederland die helemaal niet praten over deze golven.’

De haai en de meeuw

‘In onze voorstelling over vervangbaarheid speelde per avond één van ons afwisselend de rol van Edo Dompelmans. Dit keer spelen we weer “gewoon” samen. Simme speelt Ricardo, en ik speel de overige rollen, waaronder de haai en de meeuw. Ik denk ook juist dat dat iets belangrijks oplevert. Mensen met een manische depressie ervaren in een manie of depressie vaak een hele andere kant van zichzelf. Omstanders beschrijven dat vaak ook echt als verschillende gezichten.’

Simme: ‘Dat beeld van een man die in de zee dobbert en bezoek krijgt van een meeuw en een haai is voor mij het beeld waaruit dit stuk vertrok. Maar het zijn meer dan fabeldieren, met elk hun eigen ontwikkeling, en ook elk hun eigen argumenten. Bij de haai kan je denken dat hij alles naar beneden trekt, maar dat hij wel ergens gelijk heeft. De meeuw ziet ze misschien vliegen, maar brengt ook veel lichtheid en humor. Ik denk dat ze allebei iets hebben om van te houden, maar waar het gevaar op de loer ligt door te schieten.’

Jasper: ‘We vertrekken vanuit dat meer absurde en fabelachtige gegeven, maar wil je daarmee de existentiële en filosofische laag overbrengen die het voor ons heeft, dan is het belangrijk dat je dat goed en gelaagd speelt. We zijn daarom heel blij dat we voor deze voorstelling met Jacob Derwig als eindregisseur werken. Jacob is iemand met een ontzettend scherp oog. We zijn enorm fan van hem als acteur en als makende en schrijvende speler en ook nog iemand met enorme dramaturgische kwaliteiten. Hij helpt ons om die betekenisvolle lagen te laten resoneren door juist ook nog heel erg met ons op het spelen zelf te zitten.’

Simme: 'Het is een hele talige voorstelling geworden. Het lezen van Biesheuvel heeft mijn schrijven ook wel beïnvloed. Hij schrijft ook manisch, zonder punten en komma's haast. Echt een spraakwaterval. Zo praten onze personages ook. Daardoor is er ontzettend veel ruimte voor verhalen. Ik denk dat het ergens ook gaat over de rol van verhalen in ons leven, hoe verhalen ons idee van de werkelijkheid bepalen, hoe we door verhalen aan de werkelijkheid kunnen ontsnappen, maar ook hoe we onszelf daarin kunnen verliezen.'

Klank van open zee

Jasper: 'De muziek speelt daarom weer een belangrijke rol. Soms kleurt die mee met wat er gezegd wordt. Maar waar de personages de controle over het narratief verliezen, spreekt de muziek de waarheid. Of maakt deze voelbaar. Dat is het allerbelangrijkste wat muziek voor ons doet. Het is de gevoelsmatige en intuïtieve tegenpool van het rationele en talige van de tekst.'

Simme: 'Terwijl ik met taal bezig was het universum vorm te geven en de stilte van de zee te verbeelden, was Jasper dat samen met Radek Fedyk op een muzikale manier aan het zoeken. We werkten al eerder samen met Radek, een geweldige muzikant en componist. En wat heel bijzonder is, is dat we voor deze voorstelling samenwerken met Dwight Breinburg en Léa Besançon van het Amsterdam Andalusisch Orkest, die het muzikale idioom van het AAO meenemen.'

Jasper: 'Het eerste deel van de voorstelling heeft een meer Balkanachtige sound. Het fungeert als masker en motor voor Ricardo in het eerste deel. En dan in het tweede deel komen we in de zee terecht. Een andere wereld. Waarna het meer richting een Arabische klankwereld gaat (geïnspireerd door de muzikanten van het AAO). Het wordt weidser, grootser en zwaarder. We moeten met het stuk naar de zwaarte en het gevoel. Léa en Dwight kunnen ook nog eens fantastisch zingen en we willen een soort ontwikkeling maken van veel instrumenten naar alleen nog maar stem, wat mij betreft het meest persoonlijke en kwetsbare instrument. Zo eindigen we bij de familie interventie met alleen nog stemmen en koorzang. Er is niets meer om je achter te verbergen.'

Ode aan de wankele mens

Simme: 'Omdat de voorstelling zich op drie plekken afpeelt en daarnaast niet alleen mensen maar ook een haai en een meeuw bevat, vraagt dat best wel wat van decor en kostuums.

Lisanne Bovée heeft daar een hele slimme en mooie oplossing voor bedacht, die heel veel aan de verbeelding overlaat. Met doeken en gordijnen kunnen we zo zowel een zaaltje maken waar een goochelshow of een familiegesprek plaatsvindt, als waar we op een eindeloos grote zee kunnen ronddobberen.'

Jasper: 'Lisanne werkt altijd vanuit verschillende materialen, vanuit het tactiele. Zij zou voor een goochelaar niet zo snel een voor de hand liggend goochelaarkostuum maken. Ook krijgt de haai bij haar geen haaienpak aan. Het gaat ook hier weer om een bepaald gevoel dat het materiaal oproept. Daardoor blijven de haai en de meeuw ook meer mensen die bij je aan tafel komen zitten en glashard beweren dat ze de Messias zijn en daar zelf zo hard in geloven dat je wel met ze mee moet gaan.'

Simme: 'In onze serie van odes zijn het dit soort mensen die troost vinden in de verbeelding die we graag de ruimte willen geven om naar te kijken en te luisteren. Waar ze in het dagelijkse leven misschien weerstand oproepen en naar de marge worden verdrukt, vormen deze mensen op het toneel voor ons juist de allermooiste helden.'